

Κεφάλαιο 4^ο

Η πρόταση της ΟΙΕΛΕ



Η μορφωτική αυτονομία του Γενικού Λυκείου, που τέθηκε ως αιτούμενο από το σύνολο των μελών του ΣΠΔΕ (2009), αναδεικνύεται από τη **διακριτή** και ταυτόχρονα **συμπληρωματική** θέση του στο εκπαιδευτικό σύστημα. Στον αντίποδα, η μη διακριτή και παραθετική θέση του στο σύστημα απαξιώνει τη μορφωτική και κοινωνική του αξία, και συμβάλλει στην παθογένεια του συστήματος. Αυτή η διακριτή και συμπληρωματική θέση του Γενικού Λυκείου στο εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να αποτυπώνεται κατά κύριο λόγο στο Πρόγραμμα Σπουδών του, που θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα δύο χαρακτηριστικά της συγκριμένης βαθμίδας, που σταδιακά οδήγησαν στην απώλειά της μορφωτικής αυτονομίας: α) την **θέση** της (έπεται της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και προηγείται της τριτοβάθμιας), και β) τη **σύνδεσή** του πτυχίου της με το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η αδυναμία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, της ελληνικής αγοράς εργασίας και τελικά της ίδιας της κοινωνίας, να αναδείξει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της Τεχνικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης, συμπίεσε το Γενικό Λύκειο με αποτέλεσμα μέσα σε μια εικοσαετία να χαθεί ο παιδαγωγικός, ο κοινωνικός και στη συνέχεια και ο μορφωτικός του ρόλος, αφού πλέον δεν αντιμετωπίζεται ως αυτόνομη εκπαιδευτική βαθμίδα, αλλά ως αναγκαίος «προθάλαμος» για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που αποτελεί πλέον τη μόνη ελκυστική για τον ικανό απόφοιτο του Γυμνασίου επιλογή, πέρα από ενδιάφερους, κλίσεις ή ικανότητες.

Ως εκ τούτου η αναβάθμιση των σπουδών της ΤΕΕ, που θα την καταστήσει ελκυστικότερη από τον ικανό απόφοιτο του Γυμνασίου, αποτελεί την πρώτη και ουσιαστική επιλογή για την οποία η ΟΙΕΛΕ έχει τοποθετηθεί έγκαιρα.

Παράλληλα όμως, η διάβρωση της μορφωτικής οντότητας του Γενικού Λυκείου, ακριβώς λόγω της θέσης του και της σύνδεσής του με την τριτοβάθμια, αποτελεί μια εξίσου σημαντική προτεραιότητα που απαιτεί άμεση λύση.

Και επειδή ούτε η θέση του Γενικού Λυκείου, ούτε η σύνδεση του πτυχίου του με την πρόσβαση στην τριτοβάθμια μπορούν να διαφοροποιηθούν, ο σχεδιασμός ενός Προγράμματος Σπουδών για το Γενικό Λύκειο, θα πρέπει να μετατρέψει και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά από **μειονέκτημα**, σε **προτέρημα**. Δηλαδή να τα αναδείξει ως κύρια στοιχεία της μορφωτικής και κοινωνικής του αξίας.

Η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας ανακοίνωσε στα τέλη Μαρτίου 2011 την πρόταση διαβούλευσης για το Πρόγραμμα Σπουδών του Γενικού Λυκείου, επιλέγοντας από τις προτάσεις του ΣΠΔΕ (2009) την πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Η συγκεκριμένη πρόταση, όμως, όπως φαίνεται και από τα αναλυτικά πρακτικά, δέχθηκε τότε ισχυρή κριτική ως «άτολη», και ουσιαστικά «μη αποδεσμεύουσα» το Γενικό Λύκειο από το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μοιάζει δηλαδή αλλά δεν είναι η λύση που χρειάζεται. Αυτή που θα επιτρέψει στο Γενικό Λύκειο να ανακτήσει τη μορφωτική του αυτονομία, που θα του επιτρέψει να

ανακτήσει την αξιοπιστία του και –κυρίως– που θα το αποδεσμεύσει από τη λογική της φροντιστηριακής υποστήριξης –εντός και εκτός– συστήματος. Αντίστοιχη κριτική είχε τότε δεχθεί και η πρόταση του προέδρου του ΕΣΥΠ, που πρότεινε επιμήκυνση του ωραρίου λειτουργίας του Γενικού Λυκείου με μαθήματα υποστήριξης των μαθητών για να ανταποκριθούν στις Γενικές Εξετάσεις για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στην πρόταση της ΟΙΕΛΕ που διατυπώνεται εδώ και τα δύο χαρακτηριστικά (η θέση του Γενικού Λυκείου στο σύστημα, και η σύνδεση του πτυχίου του με την εισαγωγή στην τριτοβάθμια) αντιμετωπίστηκαν, όχι ως οδηγοί, αλλά ως **σημεία κλειδιά** για το σχεδιασμό ενός προγράμματος σπουδών που να αναδεικνύει τη διακριτή και συμπληρωματική του θέση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ως προς τη θέση του Γενικού Λυκείου στο εκπαιδευτικό σύστημα, η πρόταση της ΟΙΕΛΕ επικεντρώνεται στο ότι το Γενικό Λύκειο (και η ΤΕΕ) αποτελεί κατεξοχήν εκπαιδευτική βαθμίδα **εφήβων**. Αυτό τη διαφοροποιεί τόσο από το Γυμνάσιο (προεφηβεία), όσο και από την τριτοβάθμια εκπαίδευση (νεότητα).

Επομένως το πρόγραμμα σπουδών τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις βασικές βιολογικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας, για διαφοροποίηση, προσωπική έκφραση και δημιουργία, συλλογική έκφραση και δράση.

Ουσιαστικά στη συγκεκριμένη βαθμίδα ο πολίτης εδραϊώνει την προσωπική του αναζήτηση, επαναπροσδιορίζεται και δοκιμάζει τις γνώσεις, τις στάσεις-αξίες, και τις ικανότητες-δεξιότητες, που έχει κατακτήσει εντασόμενος στην πρωτοπορία των πολιτών που ενδιαφέρονται και μετέχουν ενεργά στην τοπική κοινωνία. Μέσα από αυτή τη διαδικασία και παράλληλα με τους προσωπικούς του στόχους, επιχειρεί να προσδώσει προσωπικά χαρακτηριστικά ποιότητας στην επερχόμενη κοινωνική εικόνα. Γι αυτό και η σωστή ισορροπία μεταξύ της προσωπικής διαδρομής και της συλλογικής δημιουργίας ίσως να αποτελεί το **νέωτερισμό** που θα καταστήσει το Γενικό Λύκειο και την ΤΕΕ ελκυστικότερες και πιο αγαπητές στους εφήβους βαθμίδες απ ό τι η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο), στην οποία ο υποχρεωτικός της χαρακτήρας δεν επιτρέπει σημαντικούς βαθμούς ελευθερίας.

Παράλληλα, το Γενικό Λύκειο οφείλει να αναδειχθεί ως κατεξοχήν βαθμίδα **Γενικής Παιδείας**, αλλά με εντελώς διαφορετικό τρόπο από εκείνον της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Στο Γενικό Λύκειο οι μαθητές δεν πρέπει να εξειδικεύονται σε βάθος ύλης σε περιορισμένο αριθμό μαθησιακών αντικειμένων, αλλά αντίθετα να εξοικειώνονται και να αποκτούν βασικές δεξιότητες και γνώσεις σε ένα ευρύτερο φάσμα επιστημονικών αντικειμένων, που πιθανόν να επέλεγαν να σπουδάσουν συστηματικότερα τα επόμενα χρόνια.

Με αυτή την έννοια το Γενικό Λύκειο μορφωτικά αναβαθμίζεται στην εκπαιδευτική εκείνη βαθμίδα που, πριν την τριτοβάθμια, πριν την μετα-δευτεροβάθμια (μη τριτοβάθμιου επιπέδου) εκπαίδευση, αλλά και πριν την

αγορά εργασίας (για όσους δεν επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους), διευκολύνει την επικοινωνία «αυτονομημένων» εφήβων που εμπνέεται από βασικούς τομείς της επιστημονικής γνώσης, της κοινωνικής ζωής και της τοπικής κοινωνίας, προσβλέποντας είτε στη συνέχιση των σπουδών, είτε στην ποιότητα της επαγγελματικής, κοινωνικής και προσωπικής ζωής των αποφοίτων του. **Το Γενικό Λύκειο εκπαιδεύει τον ενεργό πολίτη και τον πείθει για την αξία της συνέχειας των ακαδημαϊκών του σπουδών.**

Ως προς το δεύτερο χαρακτηριστικό, τη σύνδεση του πτυχίου του Γενικού Λυκείου με την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η πρόταση της ΟΙΕΛΕ επικεντρώνεται στο ότι η μορφωτική διαδικασία του Γενικού Λυκείου θα πρέπει να αποξενωθεί πλήρως από το σύστημα πρόσβασης και αντίθετα να επικεντρωθεί στους τρόπους με τους οποίους θα αποκατασταθεί στην κοινωνική συνείδηση/ δεξιότητων των αποφοίτων της. Με άλλα λόγια, η προσπάθεια του κράτους θα πρέπει να επικεντρώνεται στην κατοχύρωση του «αδιάβλητου» της διαδικασίας πιστοποίησης των αποφοίτων του Γενικού Λυκείου, και όχι στην επιχειρηματολογία για «το αδιάβλητο» του συστήματος πρόσβασης. Είναι αδιανόητο να χορηγείται **κρατικός τίτλος**, με συλλογική απόφαση κρατικών λειτουργιών, και εκ των προτέρων να δηλώνεται αδυναμία του κράτους να ελέγξει, διασφαλίσει, εγγυηθεί την αξιοπιστία του συγκεκριμένου τίτλου και του αδιάβλητου του τρόπου έκδοσής του. Το εκπαιδευτικό σύστημα, αντί να δαπανά χρήματα δημιουργώντας αλλε-

πάλληλα εξεταστικά κέντρα ελέγχου των ακαδημαϊκών τίτλων που το ίδιο εκδίδει σε όλες τις εκπαιδευτικές του βαθμίδες, οφείλει να θεσπίσει συγκεκριμένες δομές και διαδικασίες **διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας** του παραγόμενου εκπαιδευτικού του έργου.

Η ΟΙΕΛΕ συνεπής με τις διαχρονικές εισηγήσεις της σχετικά με την ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού, τόσο προς τα συλλογικά όργανα της εκπαίδευσης και τους κοινωνικούς εταίρους, όσο και προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, καταθέτει την πρόταση αυτή που στηρίχθηκε στα ακόλουθα τέσσερα σημεία σύγκλισης και συμφωνίας των μελών του ΣΠΔΕ (2009, σελ. 7):

- **Απεξάρτηση του Γενικού Λυκείου από τις εισαγωγικές εξετάσεις. Έμφαση στην παιδευτική αυτοτέλεια του Γενικού Λυκείου.**
- **Κατάργηση των γνωστικών πεδίων (κύκλων σπουδών) και δεσμών με τόνωση του μορφωτικού χαρακτήρα του Γενικού Λυκείου.**
- **Σε κάθε τάξη του Γενικού Λυκείου Υποχρεωτικά μαθήματα, ο αριθμός των οποίων μειώνεται από την Α΄ προς τη Γ΄ Λυκείου.**
- **Μαθήματα Επιλογής αυξανόμενα αριθμητικά από την Α΄ προς τη Γ΄ Λυκείου, με πολλαπλές δυνατότητες επιλογών.**

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται τα βασικά χαρακτηριστικά του Γενικού Λυκείου επί των οποίων στηρίζεται και η πρόταση της ΟΙΕΛΕ για το πρόγραμμα σπουδών του.

Πίνακας 4.1: Πρόταση της ΟΙΕΛΕ (2011) - Βασικά χαρακτηριστικά του Γενικού Λυκείου

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
1	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΦΗΒΩΝ και όχι σχολείο καθοδηγμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στο Γενικό Λύκειο αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην προσωπική αναζήτηση και στις επιλογές των μαθητών.
2	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί βαθμίδα ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ και όχι βαθμίδα υψηλής εξειδίκευσης. Στο Γενικό Λύκειο το πλήθος των μαθημάτων διευρύνεται και ταυτόχρονα μειώνεται η διδακτέα τους ύλη.
3	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί βαθμίδα ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ που στηρίζεται σε ένα σοβαρό και αξιόπιστο εξεταστικό σύστημα καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του. Στην κατεύθυνση αυτής της διασφάλισης το κράτος μπορεί να πραγματοποιεί εξετάσεις περιφερειακού ή και τοπικού χαρακτήρα επιλέγοντας διαφορετικές χρονικές στιγμές, μαθησιακά αντικείμενα, αλλά και γνωστικά πεδία με εξωτερικούς εξεταστές.
4	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί σημαντική βαθμίδα με ΒΑΘΜΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, και τις σχολικές μονάδες. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα για πρώτη φορά, πριν το Πανεπιστήμιο, να επιχειρήσουν να χαράξουν τον προσωπικό τους δρόμο προς ένα ισότιμο πτυχίο. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να καθορίσουν οι ίδιοι ένα ποσοστό της διδακτέας ύλης ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στα ενδιαφέροντα και στις δυνατότητες των μαθητών τους και της τοπικής κοινωνίας στην οποία διαμένουν. Η σχολική μονάδα έχει τη δυνατότητα να προσαρμόσει ένα ποσοστό του προγράμματος σπουδών (κυρίως των μαθημάτων επιλογής) στην ιστορική, κοινωνική και πολιτιστική διάσταση της τοπικής κοινωνίας).
5	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί βαθμίδα με υψηλή ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ στις τοπικές κοινωνίες, και άρα με αναβαθμισμένο κοινωνικό ρόλο.
6	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί βαθμίδα που εκπαιδεύει τους μαθητές στη συστηματική και με ερευνητική μεθοδολογία ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ και ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ , μέσω των οποίων α) κατακτώνται βασικές ικανότητες που προβλέπονται από το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς, β) αναπτύσσονται ουσιαστικές και γνήσιες σχέσεις παιδαγωγικής καθοδήγησης μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών και γ) ευαισθητοποιούνται οι μαθητές σε όλο το φάσμα των κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της τοπικής κοινωνίας.
7	Το Γενικό Λύκειο αποτελεί ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ και όχι προθάλαμο μιας επόμενης. Για το λόγο αυτό, χορηγεί Εθνικό Απολυτήριο για όλους. Οι ρήτρες που προτείνονται να επιβάλλουν οι σχολές για την εισαγωγή των φοιτητών τους μπορούν να αναφέρονται, αλλά δεν αφορούν και δεν αντιμετωπίζονται από το Γενικό Λύκειο.

Στις επόμενες δύο σελίδες παρατίθεται η πρόταση της ΟΙΕΛΕ με δύο παραλλαγές: στην **πρώτη** τοποθετούνται αναλυτικά **όλα τα μαθησιακά αντικείμενα** (όπως ακριβώς υπήρχαν και στο ερωτηματολόγιο), και στη **δεύτερη**

με **ενοποιημένα** τα γλωσσικά μαθήματα και τα μαθήματα των φυσικών επιστημών (όπως ανακοινώθηκαν στην πρόταση του Υπουργείου Παιδείας).

Ας σημειωθεί ότι στο παράδειγμα συστημικής προσέγγισης των προγραμμάτων σπουδών που η ΟΙΕΛΕ κατέθεσε στο ΣΠΔΕ (2009, βλ. Παράρτημα της παρούσας πρότασης), όλα τα μαθησιακά αντικείμενα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και του Γενικού Λυκείου είχαν διακριθεί σε τέσσερα γνωστικά πεδία: α) **Λόγος και έκφραση**, β) **Ο άνθρωπος, το άτομο, ο πολίτης**, γ) **Οι κοινωνίες στο χώρο και στο χρόνο** και δ) **Η γνώση του κόσμου**.

Αυτή διάκριση ακολουθήθηκε και στην σύνταξη της παρούσας πρότασης για το Πρόγραμμα Σπουδών του Γενικού Λυκείου. Στις τελευταίες στήλες των πινάκων με το πρόγραμμα σπουδών του Γενικού Λυκείου που ακολουθούν στις επόμενες σελίδες, καταγράφονται κατά τάξη **πόσα μαθησιακά αντικείμενα** (αριθμητικά και ως ποσοστό) **μετέχουν στο ίδιο γνωστικό πεδίο**. Για παράδειγμα, τα μαθήματα της «Ελληνικής γλώσσας», των «Ξένων γλωσσών» αλλά και όλα τα μαθήματα «Τέχνης» συνυπάρχουν στο γνωστικό πεδίο «Ο λόγος και η έκφραση» που ως κοινή ικανότητα-δεξιότητα έχουν την **επικοινωνία** και τη **δημιουργία**.

Η δευτερογενής αυτή ομαδοποίηση διαφορετικών μαθησιακών αντικειμένων υποδηλώνει την υιοθέτηση τρόπων αξιολόγησης **μη γνωστικών δεξιοτήτων/ ικανοτήτων**, όπου η επίδοση των μαθητών σε αυτές συνεκτιμάται από περισσότερους του ενός διδάσκοντες. Έτσι, η κλασική αξιολόγηση των γνώσεων που έχουν κατακτηθεί σε κάθε μάθημα μπορεί να διατηρηθεί, αλλά παράλληλα διευκολύνεται η συζήτηση μεταξύ εκπαιδευτικών

διαφορετικών ειδικοτήτων για την πρόοδο των ικανοτήτων/δεξιοτήτων κάθε μαθητή/-τριας.

Στην περίπτωση αυτή η αυτενέργεια κάθε μαθητή/-τριας, η αναγνώριση των δικαιωμάτων και η ανάληψη των υποχρεώσεων του/της προς την ομάδα, η έμφαση στη συλλογικότητα και τις δημοκρατικές διαδικασίες, η αποδοχή της διαφορετικότητας, η αποτίμηση της προσωπικής έκφρασης και δημιουργίας, αλλά και της εθελοντικής δράσης και προσφοράς, αποκτούν ουσιαστικό **παιδαγωγικό και μορφωτικό περιεχόμενο και αποτελούν μέρος του προβληματισμού των παιδαγωγικών συναντήσεων σε κάθε σύλλογο διδασκόντων**. Με αυτή την έννοια η συγκεκριμένη ομαδοποίηση αποτελεί ποιοτικό γνώρισμα της πρότασης για το πρόγραμμα Σπουδών του Γενικού Λυκείου.

Κλείνοντας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ΟΙΕΛΕ ουδέποτε διεκδίκησε την αποκλειστικότητα, ή τη μοναδικότητα των προτάσεών της. Προσβλέπουμε στη συμπληρωματικότητα, στην από κοινού διαμόρφωση ποιοτικότερων προτάσεων μέσα από τη γόνιμη ανταλλαγή ιδεών με ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα για το καίριο ζήτημα της αναβάθμισης του μορφωτικού και κοινωνικού ρόλου του Γενικού Λυκείου, εκτιμώντας ότι η συγκεκριμένη ερευνητική μας πρωτοβουλία μπορεί να γεννήσει ιδέες και προτάσεις στον κοινό στόχο για ένα **ανθρώπινο και δημοκρατικό** σχολείο.

Πίνακας 4.2: Πρόγραμμα σπουδών Γενικού Λυκείου σύμφωνα με τις υποδείξεις του ΣΠΔΕ (2009) και τις προτάσεις των ιδιωτικών εκπαιδευτικών

Α τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ									
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 23, Αναλογούντα στο μαθητή 16 (ποσοστό 69,6%)									
Από τα 16 μαθησιακά αντικείμενα: τα 13 είναι Υποχρεωτικά (81,3%), 1 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικό (6,3%), και 2 είναι Επιλογής (12,5%)									
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγεται 1 μάθημα)	Επιλογής μαθήματα (επιλέγονται 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο					
Θρησκευτικά (I) 2	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (I) 2	Μουσική (I) 2	34	Και 1 Εργασία	23 100,0%				
Αρχαία Ελληνικά (πρωτότυπο) (I) 3	2η Ξένη γλώσσα (I) 2	Θέατρο (I) 2							
Αρχαία Ελληνικά (μετάφραση) (I) 2		Εικαστικά (I) 2							
Νέα Ελληνικά – Γλώσσα (I) 2		Χορός (I) 2							
Νέα Ελληνικά – Λογοτεχνικά κείμενα (I) 2		Φωτογραφία - Βίντεο - Κινηματογράφος (I) 2							
Ελληνική Ιστορία (I) 2									
Μαθηματικά (I) 3									
Φυσική (I) 2									
Χημεία (I) 2									
Βιολογία (I) 2									
1η Ξένη Γλώσσα (I) 2									
Φυσική Αγωγή 2									
Μεθοδολογία έρευνας - Ατομική Έρευνα 2									
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 28	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 2	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 4				100,0%			
82,4%	5,9%	11,8%							

Β τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ									
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 34, Αναλογούντα στο μαθητή 17 (ποσοστό 50,0%)									
Από τα 17 μαθησιακά αντικείμενα: τα 9 είναι Υποχρεωτικά (52,9%), 4 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά (23,5%), και 4 είναι Επιλογής (23,5%)									
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγονται 4 μαθήματα)	Επιλογής μαθήματα (από κάθε ομάδα επιλέγονται 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο					
Αρχαία Ελληνικά (μετάφραση) (II) 2	Αρχαία Ελληνικά (πρωτότυπο) (II) 2	Περιβάλλον - Ανάπτυξη και Οικολογία (I) 2	34	Και 1 Εργασία	34 100,0%				
Νέα Ελληνικά – Γλώσσα (II) 2	Παγκόσμια Ιστορία (I) 2	Ιστορία των Επιστημών (I) 2							
Νέα Ελληνικά – Λογοτεχνικά κείμενα (II) 2	Μαθηματικά (ΕΞ I) 2	Εισαγωγή στην Ψυχολογία (I) 2							
Ελληνική Ιστορία (II) 2	Φυσική (ΕΞ I) 2	Ιστορία της Φιλοσοφίας (I) 2							
Μαθηματικά (II) 2	Χημεία (II) 2	Εισαγωγή στις Πολιτικές Επιστήμες (I) 2							
Φυσική (II) 2	Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (I) 2								
1η Ξένη Γλώσσα (II) 2	2η Ξένη γλώσσα (I ή II) 2	Μουσική (I ή II) 2							
Φυσική Αγωγή 2	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (I ή II) 2	Θέατρο (I ή II) 2							
Ατομική/Ομαδική Εργασία 2	Θρησκευτικά (II) 2	Εικαστικά (I ή II) 2							
	Εισαγωγή στο Δίκαιο (I) 2	Χορός (I ή II) 2							
		Φωτογραφία-Βίντεο-Κινηματογράφος (II ή III) 2							
		Ελεύθερο και Γραμμικό σχέδιο (I ή II) 2							
		Ιστορία της Τέχνης (I) 2							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 18	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 8	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 8				100,0%			
52,9%	23,5%	23,5%							

Γ τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ									
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 37, Αναλογούντα στο μαθητή 17 (ποσοστό 43,4%)									
Από τα 16 μαθησιακά αντικείμενα: τα 6 είναι Υποχρεωτικά (37,4%), 5 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά (31,3%), και 5 είναι Επιλογής (31,3%)									
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγονται από την Α ομάδα 4 μαθήματα και από τη Β ομάδα 1 μάθημα)	Επιλογής μαθήματα (επιλέγονται από την Α ομάδα 3 μαθήματα και από τη Β ομάδα 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο					
Νέα Ελληνικά – Γλώσσα (III) 2	Αρχαία ελληνικά (πρωτότυπο) (III) 2	1η Ξένη Γλώσσα (III) 2	34	Και 1 Εργασία	37 100,0%				
Νέα Ελληνικά – Λογοτεχνικά κείμενα (III) 2	Λατινικά (I) 2	2η Ξένη γλώσσα (I ή II) 2							
Ελληνική Ιστορία (III) 2	Ιστορία (ΕΞ I) 2	Παγκόσμια Ιστορία (I ή II) 2							
Μαθηματικά (III) 2	Μαθηματικά (IV) 2	Ιστορία της Φιλοσοφίας (I) 2							
Φυσική Αγωγή 2	Φυσική (III) 2	Ιστορία των Επιστημών (I) 2							
Ατομική/Ομαδική Εργασία 2	Χημεία (III) 2	Εισαγωγή στο Δίκαιο (I) 2							
	Βιολογία (II) 2	Εισαγωγή στις Πολιτικές Επιστήμες (I) 2							
	Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (I) 2	Περιβάλλον-Ανάπτυξη και Οικολογία (I ή II) 2							
	Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία (I) 2								
	Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (I) 2	Μουσική (I ή II) 2							
	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (II ή III) 2	Θέατρο (I ή II) 2							
	Θρησκευτικά (II ή III) 2	Εικαστικά (I ή II) 2							
		Χορός (I ή II) 2							
	Αρχαία ελληνικά (πρωτότυπο) (ΕΞ I) 4	Φωτογραφία-Βίντεο-Κινηματογράφος (II ή III) 2							
	Μαθηματικά (ΕΞ II) 4	Ελεύθερο και Γραμμικό σχέδιο (I ή II) 2							
	Φυσική (ΕΞ II) 4	Ιστορία της Τέχνης (I) 2							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 12	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 12	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 10	100,0%						
35,3%	35,3%	29,4%							

Τα μαθήματα διακρίνονται σε επίπεδα ύλης (I, II, III κ.ο.κ).

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να επιλέγουν μάθημα το οποίο έχουν ήδη διδαχθεί σε προηγούμενη τάξη, αλλά υψηλότερου επιπέδου (αν προσφέρεται).

Πίνακας 4.3: Παραλλαγή προγράμματος σπουδών του Γενικού Λυκείου με ενοποιημένα τα γλωσσικά μαθήματα και τα μαθήματα φυσικών επιστημών

Α τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ					
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 15, Αναλογούνται στο μαθητή 11 (ποσοστό 73,3%)					
Από τα 11 μαθησιακά αντικείμενα: τα 8 είναι Υποχρεωτικά (72,7%), 1 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικό (9,0%), και 2 είναι Επιλογής (18,2%)					
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγεται 1 μάθημα)	Επιλογής μαθήματα (επιλέγονται 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο	
Θρησκευτικά (I) 2	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (I) 2	Μουσική (I) 2	34	Ο ΛΟΓΟΣ & Η ΕΚΦΡΑΣΗ Επικοινωνία - Δημιουργία	8 53,3%
Ελληνική Γλώσσα (I) 9	2η Ξένη γλώσσα (I) 2	Θέατρο (I) 2		Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΤΟ ΑΤΟΜΟ, Ο ΠΟΛΙΤΗΣ Ευθύνη και Πρωτοβουλία	2 13,3%
Ελληνική Ιστορία (I) 2		Εικαστικά (I) 2		ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ Το τοπικό & το παγκόσμιο ως εμπειρία, φαντασία και γνώση	1 6,7%
Μαθηματικά (I) 3		Χορός (I) 2		Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ Σκέψη-Μέθοδος-Εργαλεία	3 20,0%
Φυσικές Επιστήμες (I) 6		Φωτογραφία - Βίντεο - Κινηματογράφος (I) 2		Και 1 Εργασία	15 100,0%
1η Ξένη Γλώσσα (I) 2					
Φυσική Αγωγή 2					
Μεθοδολογία έρευνας - Ατομική Έρευνα 2					
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 28	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 2	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 4	34		
82,4%	5,9%	11,8%	100,0%		

Β τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ						
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 29, Αναλογούνται στο μαθητή 15 (ποσοστό 51,7%)						
Από τα 15 μαθησιακά αντικείμενα: τα 7 είναι Υποχρεωτικά (46,6%), 4 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικό (26,7%), και 4 είναι Επιλογής (26,7%)						
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγονται 4 μαθήματα)	Επιλογής μαθήματα (από κάθε ομάδα επιλέγονται 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο		
Ελληνική Γλώσσα (I) 6	Αρχαία Ελληνικά (I) 2	Περιβάλλον - Ανάπτυξη και Οικολογία (I) 2	34	Ο ΛΟΓΟΣ & Η ΕΚΦΡΑΣΗ Επικοινωνία - Δημιουργία	11 37,9%	
Ελληνική Ιστορία (II) 2	Παγκόσμια Ιστορία (I) 2	Ιστορία των Επιστημών (I) 2		Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΤΟ ΑΤΟΜΟ, Ο ΠΟΛΙΤΗΣ Ευθύνη και Πρωτοβουλία	6 20,7%	
Μαθηματικά (II) 2	Μαθηματικά (ΕΞ I) 2	Εισαγωγή στην Ψυχολογία (I) 2		ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ Το τοπικό & το παγκόσμιο ως εμπειρία, φαντασία και γνώση	4 13,8%	
Φυσικές Επιστήμες (II) 2	Φυσική (I) 2	Ιστορία της Φιλοσοφίας (I) 2		Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ Σκέψη-Μέθοδος-Εργαλεία	7 24,1%	
1η Ξένη Γλώσσα (II) 2	Χημεία (I) 2	Εισαγωγή στις Πολιτικές Επιστήμες (I) 2		Και 1 Εργασία	29 100,0%	
Φυσική Αγωγή 2	Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (I) 2					
Ατομική/Ομαδική Εργασία 2	2η Ξένη γλώσσα (I ή II) 2	Μουσική (I ή II) 2				
	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (I ή II) 2	Θέατρο (I ή II) 2				
	Θρησκευτικά (II) 2	Εικαστικά (I ή II) 2				
	Εισαγωγή στο Δίκαιο (I) 2	Χορός (I ή II) 2				
		Φωτογραφία-Βίντεο-Κινηματογράφος (I ή II) 2				
		Ελεύθερο και Γραμμικό σχέδιο (I ή II) 2				
		Ιστορία της Τέχνης (I) 2				
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 18	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 8	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 8		34		
52,9%	23,5%	23,5%		100,0%		

Γ τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ					
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ: Προσφερόμενα 35, Αναλογούνται στο μαθητή 15 (ποσοστό 42,9%)					
Από τα 15 μαθησιακά αντικείμενα: τα 5 είναι Υποχρεωτικά (33,3%), 5 είναι Κατ' επιλογήν Υποχρεωτικό (33,3%), και 5 είναι Επιλογής (33,3%)					
Υποχρεωτικά μαθήματα	Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα (επιλέγονται από την Α ομάδα 4 μαθήματα και από τη Β ομάδα 1 μάθημα)	Επιλογής μαθήματα (επιλέγονται από την Α ομάδα 3 μαθήματα και από τη Β ομάδα 2 μαθήματα)	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	Μαθησιακά αντικείμενα ανά γνωστικό πεδίο	
Ελληνική Γλώσσα (III) 4	Αρχαία ελληνικά (πρωτότυπο) (I ή II) 2	1η Ξένη Γλώσσα (III) 2	34	Ο ΛΟΓΟΣ & Η ΕΚΦΡΑΣΗ Επικοινωνία - Δημιουργία	13 37,1%
Ελληνική Ιστορία (III) 2	Λατινικά (I) 2	2η Ξένη γλώσσα (I ή II) 2		Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΤΟ ΑΤΟΜΟ, Ο ΠΟΛΙΤΗΣ Ευθύνη και Πρωτοβουλία	7 20,0%
Μαθηματικά (III) 2	Ιστορία (ΕΞ I) 2	Παγκόσμια Ιστορία (I ή II) 2		ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ Το τοπικό & το παγκόσμιο ως εμπειρία, φαντασία και γνώση	5 14,3%
Φυσική Αγωγή 2	Μαθηματικά (ΕΞ I ή II) 2	Περιβάλλον-Ανάπτυξη και Οικολογία (I ή II) 2		Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ Σκέψη-Μέθοδος-Εργαλεία	9 25,7%
Ατομική/Ομαδική Εργασία 2	Φυσική (I ή II) 2	Ιστορία της Φιλοσοφίας (I) 2		Και 1 Εργασία	37 100,0%
	Χημεία (I ή II) 2	Ιστορία των Επιστημών (I) 2			
	Βιολογία (I) 2	Εισαγωγή στο Δίκαιο (I) 2			
	Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (I) 2	Εισαγωγή στις Πολιτικές Επιστήμες (I) 2			
	Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία (I) 2				
	Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (I) 2	Μουσική (I ή II) 2			
	Επιστήμη πληροφοριακών συστημάτων (I ή II) 2	Θέατρο (I ή II) 2			
	Θρησκευτικά (II ή III) 2	Εικαστικά (I ή II) 2			
		Χορός (I ή II) 2			
	Αρχαία ελληνικά (πρωτότυπο) (ΕΞ III) 4	Φωτογραφία-Βίντεο-Κινηματογράφος (I ή II) 2			
	Μαθηματικά (ΕΞ III) 4	Ελεύθερο και Γραμμικό σχέδιο (I ή II) 2			
	Φυσική (ΕΞ III) 4	Ιστορία της Τέχνης (I) 2			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 12	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 12	ΣΥΝΟΛΟ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩΝ ΩΡΩΝ 10	34		
35,3%	35,3%	29,4%	100,0%		

Τα μαθήματα διακρίνονται σε επίπεδα ύλης (I, II, III κ.ο.κ).

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να επιλέγουν μάθημα το οποίο έχουν ήδη διδαχθεί σε προηγούμενη τάξη, αλλά υψηλότερου επιπέδου (αν προσφέρεται).

Επιπλέον σχόλια:

- Η ύπαρξη Υποχρεωτικών μαθημάτων σε όλες τις τάξεις του Γενικού Λυκείου υπηρετεί το χαρακτήρα της **Γενικής Παιδείας** που όλοι συμφωνούν ότι θα πρέπει να χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη βαθμίδα. Στα υποχρεωτικά μαθήματα η ύλη περιορίζεται και αποφεύγεται η συστηματική εξειδίκευση
- Μεγαλύτερη εξειδίκευση έχουν τα **Κατ' επιλογήν** υποχρεωτικά μαθήματα, και τα μαθήματα **ελεύθερης επιλογής**.
- Η αποδέσμευση αρκετών από τα μαθήματα επιλογής (π.χ. μαθήματα τέχνης) από το κλασικό σύστημα αξιολόγησης (τεστ, γραπτά διαγωνίσματα κ.λ.π) και την αντικατάστασή τους με μεθόδους αξιολόγησης μη γνωστικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων θα πρέπει να θεωρηθεί μια επιπλέον καινοτομία που θα αναβαθμίσει στη συνείδηση των μαθητών την αξία τους.
- Τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής επιτρέπουν την εξοικείωση του αυριανού φοιτητή με τη δόμηση της προσωπικής του διαδρομής προς την κατάκτηση του ισότιμου τίτλου, που θα συναντήσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Η κατάργηση των δεσμών/κατευθύνσεων δεν σημαίνει ότι ο υποψήφιος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν έχει επιλογή μαθημάτων συγγενών με την κατεύθυνση που θέλει να σπουδάσει, αλλά αφού δεν δεσμεύεται από το κλειστό αναλυτικό πρόγραμμα της δέσμης/ κατεύθυνσης έχει τη δυνατότητα και να τα διευρύνει (αν το ωρολόγιο πρόγραμμα διευρυνθεί πέραν το 34 διδακτικών ωρών).
- Τα μαθήματα τέχνης δεν αφορούν μόνο εκείνους που ενδιαφέρονται να σπουδάσουν τις τέχνες, αλλά τον «εν δυνάμει φιλότεχνο». Η συμβολή των συγκεκριμένων μαθησιακών αντικειμένων και πειθαρχιών, στην καλλιέργεια της φαντασίας, της δημιουργικότητας και της παραγωγής καινοτομίας, αποτελούν και τους λόγους που συστήνονται από όλα τα κείμενα της ΕΕ για την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων των νέων στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα.
- Η διενέργεια Ατομικών/Ομαδικών εργασιών στο Γενικό Λύκειο είναι σημαντική και σε αυτό συμφωνούν όλοι. Ωστόσο, στην πρόταση της ΟΙΕΛΕ, πρώτα εκπαιδεύονται οι μαθητές στη μεθοδολογία ανάπτυξης μιας ατομικής/ομαδικής εργασίας (στην Α Λυκείου, όπου η ατομική εργασία είναι άσκηση εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθοδολογίας), και μετά ανατίθεται στις επόμενες τάξεις η εκπόνηση ομαδικών ή ατομικών εργασιών ανάλογα και με τα ενδιαφέροντα και τα μαθήματα επιλογής, με τη συστηματική επίβλεψη εκπαιδευτικού, ώστε να μειώνονται οι κίνδυνοι απαξίωσής τους. Ο γενικευμένος χαρακτήρας των ατομικών/ομαδικών εργασιών στην πρόταση του Υπουργείου Παιδείας (6 τουλάχιστον εργασίες) είναι μαζιλιστικός.
- Η αλλαγή του τρόπου διδακτικής παρέμβασης δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συγγραφής νέων βιβλίων αφού κάτι τέτοιο έχει αποκλειστεί από το Υπουργείο Παιδείας. Ως εκ τούτου το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών κάθε μαθησιακού αντικειμένου θα πρέπει με σαφήνεια να περιγράφει παραδείγματα, πιθανές πλοηγήσεις, και επιπλέον πηγές, προκειμένου ο εκπαιδευτικός να ανταποκριθεί στους διδακτικούς του στόχους, και οι μαθητές να επιτύχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Από τις απαντήσεις των ιδιωτικών εκπαιδευτικών στο ερωτηματολόγιο της ΟΙΕΛΕ γίνεται σαφές ότι μόνο ένα σημαντικό εξειδικευμένο πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων που υπηρετούν στο Γενικό Λύκειο, θα καταστήσει αποτελεσματικό το όποιο νέο πρόγραμμα σπουδών του Γενικού Λυκείου.
- Η θεσμοθέτηση βαθμών ελευθερίας για τον εκπαιδευτικό κρίνεται απολύτως απαραίτητη προκειμένου η διδακτική του παρέμβαση και να υπηρετεί τους συγκεκριμένους στόχους, που θέτει το αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά να ανταποκρίνεται και στην ιδιαίτερη διδακτική ικανότητα κάθε εκπαιδευτικού και ταυτόχρονα να τον βοηθάει να προσαρμόσει τη διδακτέα ύλη στις ανάγκες, τις δυνατότητες, και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να μπορούν να επιλέγουν το μέρος της διδακτέας ύλης που κρίνουν αναγκαίο, τη μεθοδολογία προσέγγισης των διδακτικών στόχων που θα ακολουθήσουν, τα απαιτούμενα εκπαιδευτικά υλικά, το ρυθμό ανάπτυξης της διδασκόμενης ύλης και φυσικά τον τρόπο άσκησης και αξιολόγησης των μαθητών τους. Για όλα τα παραπάνω απαιτείται εξειδικευμένη επιμόρφωση.
- Η ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου του Γενικού Λυκείου ουσιαστικά συνίσταται στην αμφίδρομη επικοινωνία του με την τοπική κοινωνία, την ευαισθητοποίηση των μαθητών στην κοινωνική αλληλεγγύη και δράση και στην εξωστρέφεια της σχολικής μονάδας με τη διοργάνωση αθλητικών, καλλιτεχνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών εκδηλώσεων. Η λειτουργία σχετικών ομάδων εργασίας από μαθητές ή και θεματικών ομίλων θα μπορούσαν να δώσουν βαθύτερο περιεχόμενο σ' αυτήν την προσέγγιση από τον κοινότοπο χαρακτήρα των σχολικών εκδηλώσεων.
- Η αύξηση του διδακτικού χρόνου από τις 34 ώρες στις 40 διδακτικές ώρες, στην προοπτική του ολοήμερου Γενικού Λυκείου, κρίνεται απολύτως αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί ένας πιο «ήρεμος» τρόπος ανάπτυξης της σχολικής ζωής που θα επιτρέψει επιπλέον ώρες προσωπικής μελέτης και έρευνας σε ψηφιακές και συμβατικές βιβλιοθήκες.